

Duyusal Alanda Salt Bilişsel Yordamalar ve Geleneksel Türk Ebru Sanatı

Tahsin BOZDAĞ

İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi , Malatya-44100 ,Türkiye

Makale Bilgileri

Makale geçmişi:

Alındı 20 Eylül 2022

Kabul edildi 01 Kasım 2022

Anahtar kelimeler:

Duygu
Ebru
Eğitim
Sanat

Özet

Duyusal alanda salt bilişsel yordamalar gelenekli sanatın kreatif çalışmaları, sanatçının sanatının yordama devinim süreçleri, yaratıcı eylem ve sanatında yeniliğe odaklanırken, yaratıcılığın somutlaşmış boyutları salt bir konu olarak ele alınması gerekmektedir. Gelenekli sanatlardaki ve derinlikli acıdan ebru sanatında bu kısmen, somutlaştırılmış ve ebru sanatında orijinal, kendi mistik sınırsızlığının derinliği boyutlarının bilmemezliğinin zorluğundan kaynaklanmaktadır. Geleneksel Türk ebru sanatının daha paradigmatic bir düzeyde, akademi ve yaratıcılık çalışmalarını yapılandırmaya devam eden, somutlaşmaya kıyasla bilişe değer verilmesinden de kaynaklandığı duyusal yordamalar duyusal alanı bir noktaya kadar anlamlandırır. Bu anlamlandırmalar duyusal yaratıcılığa karşı değil, onunla bağlantılı olarak, ebru sanatında, duyusal algının ötesini vurgulayan veya onun ürettiği yaratıcı ifadeleri ve süreçleri bir başka bağlamda metaforlara evrelemesinin anlatısını içerir. İki boyutlu düzlemde uygulama içindeki figürleri vurgulayan ve renk değerlerinin, mekânın, malzemelerin ve sanatçının diğer salt bileşenlerle olan ilişkilerinin etkilerine dikkat eden bir arayış görüşüdür. Geleneksel Türk ebru sanatındaki bu arayış döngüselliklerinin sorgulanması ve duyusal alanlardaki etkileri çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Pure Cognitive Predictions from the Sensory Field and Traditional Turkish Marbling Art

Tahsin BOZDAĞ

^aInönü Üniversitesi, Faculty of Fine Arts and Design, Malatya-44100, Türkiye

Article Info

Article history:

Received 20 September 2022

Accepted 01 November 2022

Keywords:

Art

Education

Marbling

Feeling

Abstract

While pure cognitive predictions in the sensory field focus on the creative works of traditional art, the predictive motion processes of the artist's art, creative action and innovation in art, the embodied dimensions of creativity should be considered as a pure subject. In the traditional arts and in the art of ebru, this is partly due to the difficulty of ignorance of the dimensions of the depth of its mystical infinity, embodied and original in the art of ebru. The sensory modalities that continue to structure the academic and creativity studies of traditional Turkish marbling art on a more paradigmatic level, also deriving from the valuation of cognition over concretization, make sense of the sensory field up to a point. These interpretations include not against sensory creativity, but in connection with it, in the art of marbling, the narrative of staging the creative expressions and processes that emphasize beyond sensory perception or produced by it into metaphors in another context. It is a quest view that emphasizes the figures in the application on a two-dimensional plane and pays attention to the effects of color values, space, materials and the artist's relations with other pure components. The questioning of this cyclical quest in traditional Turkish marbling art and its effects on sensory areas form the basis of the study.

* Tahsin Bozdağ E-posta adresi: tahsin.bozdag@inonu.edu.tr

1. Giriş

Gelenekli sanatlardaki duyuşsal alanda salt biliş çalışmaları ve bu konu içeriği kapsamında ele alınan başlıklar incelendiğinde çalışmaların genellikle kreatif düşünme süreçleri ve eserdeki tekniklerin geliştirilmesi konuları dar bir perspektifte araştırmıştır [1]. Geleneksel Türk ebru sanatının somutlaşmış boyutları, kısmen, duyuşsal alanda incelenen birçok sanatın alt elemanları için somutlaştırılmış ve gelenekli sanatlarında varoluşsal sınırların sanatçı usu anlam boyutu bağlamında zorluğu nedeniyle, üzerinde durulmayan bir çalışma dizisi olarak kalmıştır. Usların salt elemanlarını Şekil 1'deki gelgit ebru çalışması iki boyutlu düzlemin usu olarak algılanabilir.

Şekil 1. Tahsin Bozdağ'ın Ebru Çalışması

Ebru eserlerinin teknik, renk değeri ve kompozisyon başlıkları düzeyinde salt bilişsel kalmaktadır. İki boyutlu düzlemde, akademi ve yaratıcılık çalışmalarını yapılandırmaya devam eden, somutlaşmaya kıyasla biliş değeri verilmesi duyuşsal alanda salt bilişin sınırlarından kaynaklanmaktadır [2]. Tekne salt bilişselliğe karşı değil, onunla bağlantılı olarak, duyuşsal kreatif duyguları vurgulayan ve teknedeki renk değerlerinin anlamsal yaratıcı değerleri ve süreçleri anlamlandırmayı içerir. Ebru sanatı varoluşsal sınırları vurgulayan ve teknedeki etkileri sanatkârın salt biliş algılarının sorunsalında yorumsal ve anlamlandırması sanatın normatifleri bağlamında iki boyutlu düzlemde somutlaştırmayla ilişkilendirmenin önemini açıklar. Normatif bağlamdaki örnekleme Şekil 2'deki eserde aramak bu sorunsalı irdeler.

Şekil 2. Tahsin Bozdağ'ın Ebru Çalışması

2. Duygusal Alanda Salt Biliş

Salt biliş kreatif ve eleştirel düşüncüyü sanatçı eser bağlamında süreçleri içeren derinliklerin adlandırmasıdır [3]. Sanatçı biliş dürtüselliğinde yaratıcılığı teşvik edilebilecek ve geliştirilebilecek temel bir sanrı olarak çerçevelemek için “arayış” alanına ait olarak duygusal alanlara zorladı [4]. Gelenekli sanatlar alanında eserler hem orijinal hem de faydalı olan bir tür varoluşla sonuçlanan bir süreç olarak en iyi şekilde çalışıldığını ve fikirleri veya materyalleri yeni tekniklerle birleştirebileceğini öne süren denemelerin geleneksel formlarda arayışı evriminde bir olguda eserler vermektedir. Gelenekli sanatçının bu eserlerde ilhamın izdüşümleri ilahi veya sanatsal algılanmanın eser açısından anlaşılmadığını salt bilişsellikte aramakta ve Şekil 3'teki gelgit ebru formu örneklemektedir.

Şekil 3. Tahsin Bozdağ'ın Ebru Çalışması

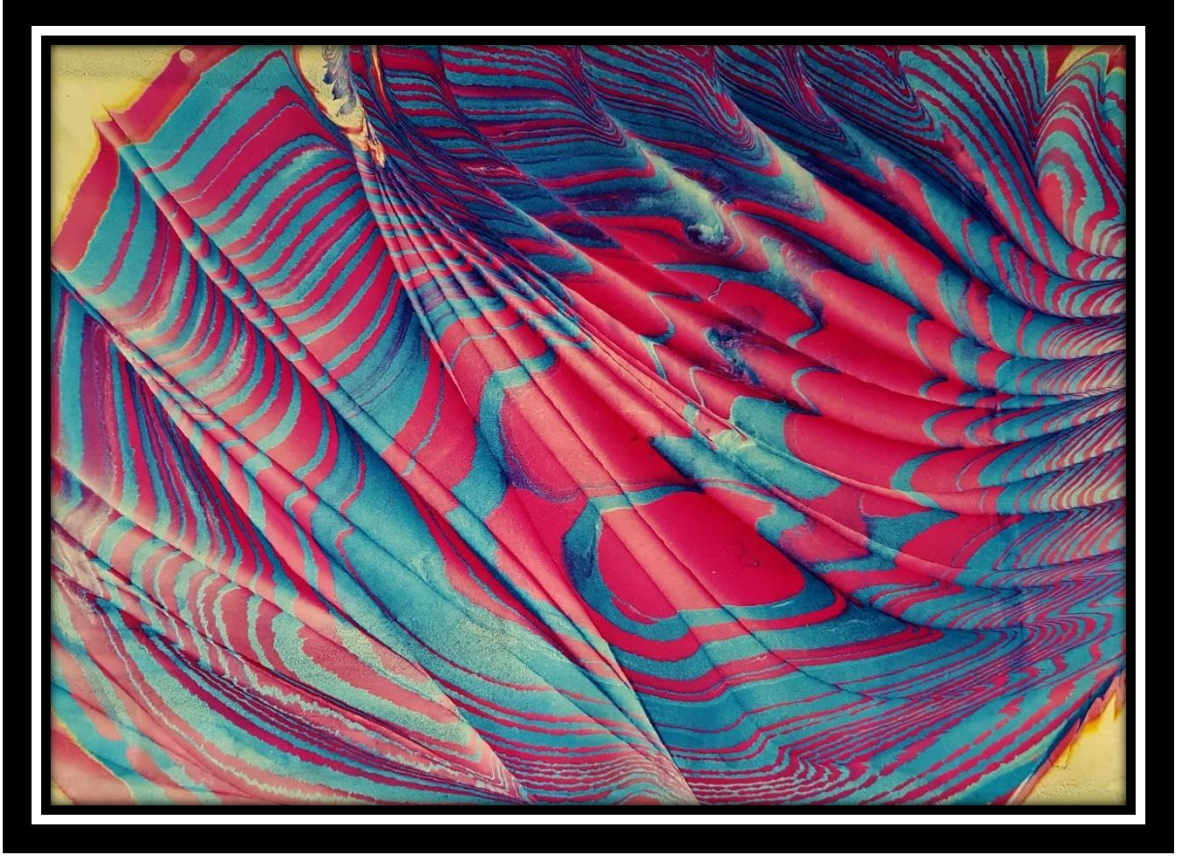
Geleneksel Türk ebru sanatçısı içinde bu salt sorular sanatçının zihin ve ruh sanrılarının ne kadarını meşgul ettiği giderek artan bir şekilde, belirli durumlarda meydana gelen karmaşık süreçler açısından araştırılmaktadır. Ebru sanatçısı teknede icra edilen bir ebrunun yaratıcı çıktısı önemli olarak kabul edilirken, sanatçının giderek daha fazla ilgisini çeken çıktının üretilmesinde yer alan salt bilişler ne kadar etkili bir süreçtir [5]. Bu sürece iki boyutlu düzlemin katkısı ve renk değerlerinin ebrunun icrası için duyuşsal alanın katkısı yadsınamaz. Bilişsel yordama sürecinin çeşitli seviyelerine odaklanma nasıl işlediğine dair anlayışı genişletmek için önemli ancak yine de yaratıcılığın düşünme süreci teknede ne kadar etkili olacaktır [6]. Bu süreci Şekil 4'teki ebru örneği ifade us ideasından biçimselliğe taşımaktadır.

Şekil 4. Tahsin Bozdağ'ın Ebru Çalışması

3. Geleneksel Türk Ebru Sanatçısı ve Salt Biliş

Geleneksel Türk ebru sanatçısı baskın salt bilişsel mekanizmalarla (farklı düşünme gibi) ve kişilik özellikleriyle (deneyime açıklık gibi) ilişkilendirir, ancak bir bütün olarak gelenekli sanatların ahlaki çerçevesi ve sanatın psikoloji alanında, yaratıcılığın bilişsel olarak nasıl çerçvelendiğini, yeni eserleri geliştirmeye ve yeni fikir üretmeye odaklandığı bilinmektedir [7]. Salt kontrollü bilişe odaklanmanın, ebru sanatçısını yaratıcılığın kasıtlı düşünmenin sonucu olduğu ve dolayısıyla bilinçsiz düşünme veya alışılmış eylemin aksine olağanüstü bir görüngü olduğu varsayımına yol açtığını ustası veya sanat öğrenme sürecinde fazlasıyla idrake vakıf olmaktadır [8]. Salat bilişsel odaklanmayı Şekil 5' deki ebru bilinçsiz düşünme eylemini odak metaforuna sunmaktadır.

Şekil 5. Tahsin Bozdağ'ın Ebru Çalışması

Ebru sanatı içindeki yaratıcılık çerçevelerinin ve çalışmalarının çoğu, sanatkârın kendi benlik arayışını göz ardı etme eğiliminde olduğuna veya onu, yaratıcılığı birlik etrafında temellenen duygu ve duygulara bağlandığının idrakindedir [9]. Ebru sanatkârı salt duygulanım ve duyguların teknele yankılandığı veya renk değerleri tarafından biçimlere odaklanmak, tekneyi arayışlar yeri olarak değil de sanatı yalnızca beynin düşündüklerine ve algıladıklarına yanıt verecek şekilde konumlandırmakla sınırlaması kendi öz arayışının sonu anlamına gelmektedir. Ebru sanatçısı arayışı zihinle ilişkilendirilmesi, yeni fikirlerin veya eylemlerin yaratılmasında zihnin ve duyusal deneyimin rolünün göz ardı edilmemesi gerektiğini bilmektedir [10]. Teknedeki bu arayış sanatçının eseri incelerken baktığımız şeyi genişletmemizi sağlar ve yaratıcılığın sanatta çalışma biçimleriyle somutlaşmış boyutlarını çalışmalarını disiplinlerinde nasıl çerçevlendiğinin kısa bir salt biliş dünyasında anlamlandırması gerektirir [11]. Ebru eserinde arayışın zihinsel eylemi Şekil 6'daki eserde renk değerleri ile sunmaktadır.

Şekil 6. Tahsin Bozdağ'ın Ebru Çalışması

4.Sonuç

Geleneksel Türk ebru sanatında duyuşsal anda salt biliş sanatçının teknedeki renk değerleri ve teknik bilgi ve kavramların canlandırılması olarak çerçevenmiştir. Ebru sanatkarı hem iç hem de dış benliklerle kasıtlı, dikkatli ve bilinçli bir duyuşsal yeterlilikteki arayışını derin bilme, bilinçli olarak ilişki kurabileceği bir arayışa dönüştürür. Bu arayış sanat anlayışımızı ve duyuşsal tepkilerimizi ifade edebilen bir araç ve örtük ruh dünyamızı sanat evreninde içeren bir duyuşsal alandır. Duyuşsal alandan genişleyen, somutlaşmış ebru, dünyayı nasıl anladığımızın temelini ifade etme çabasıdır.

Somitlaştırılmış sanat eserleri veya duyuşsal alandan somuta evrilen sanrılarımız, geçmişten gelen duyumları hatırlama biçimleri varoluşsal sancılarımız hakkındaki bilgimizin bize nasıl duyumlardan geldiğinin idrakine aralık bırakır. Ebru sanatı konusundaki bilgimiz salt bilişsel değildir, aynı zamanda hareket ve fiziksel etkileşimler yoluyla da elde edilir fakat bunun ötesindeki duygu duyumları tamamen duyuşsal alandaki bilişsel yordamlarımız doğrultusunda değişmekte ve anlam kazanmaktadır.

Geleneksel Türk ebru sanatının ve sanat idealarının belirli bir ruha uymanın çok daha ötesinde arayış dürtüselliliğinin izin verdiği eylem olasılıklarının teknedeki yansımaları olarak adlandırılmaktadır. Bu konuya büyük üstatlar sanatta birliği arayış olarak bakmakta ve bu arayışı yaşamın teknedeki asıl öz arayışı olarak nitelendirmektedirler.

Kaynaklar

- [1] Andreasen, N. C. *Journey into Chaos: Creativity and the Unconscious*. Mens Sana Monogr, 2011.
- [2] Townsend, p. *Creativity and Destructiveness in Art and Psychoanalysis*. British, 2015.
- [3] Adams, J. L. *İyi Fikir Bulma Sanatı: Yaratıcı Yeteneğin Yol Haritası*. (B.Yedek, Çev.). İstanbul: The Kitap Yayınları, 2020.
- [4] Beghetto, R. A., & Kaufman, J. C. Toward a broader conception of creativity: A case for “mini-c” creativity. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 1, 2007.
- [5] Read, H. *Sanatın Anlamı*. (N. Asgari, Çev.) İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2014.
- [6] Collin, C., Ginsburg, J., Weeks, M., Lazyan, M., Benson, N., & Grand, V. *Psikoloji Kitabı*. İstanbul: Alfa Yayınları 2012
- [7] Dürüşken, Ç. (2013). Antikçağ'da 'Psyche' Kavramına Genel Bir Bakış I. *Felsefe Arşivi*. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iufad/issue/1308/15436> , 2013. Erişim tarihi: 14. 05. 2022
- [8] Hall, C. S., & Nordby, V. J. *Jung Psikolojisinin Ana Çizgileri*. (E. Gürol, Çev.) İstanbul: Cem Yayınevi, 2016
- [9] Arıtan, A. S. (2002). *Türk Ebru Sanatı*, Türkler, S.12. Konya.
- [10] Barrett, T. (2014). *Sanatı Eleştirmek: Günceli Anlamak*. (2.B.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- [11] Binark, İ. *Eski Kitapçılık Sanatlarımız*, Kazan Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, 1975.